United Nations

PACT FOR THE FUTURE

HLAVNÉ PRINCÍPY PRE ZMYSELNÚ ÚČASŤ MLÁDEŽE

V MEDZIVLÁDNYCH PROCESOCH A V PRÁCI OSN

Tieto Základné princípy pre zmysluplnú účasť mládeže sú zakotvené v Pakte pre budúcnosť a priamo reagujú na žiadosť členských štátov adresovanú generálnemu tajomníkovi v rámci Akcie 37(d), ktorá uvádza:

> *Žiadame generálneho tajomníka, aby v konzultácii s členskými štátmi a mladými ľuďmi pokračoval vo vývoji základných zásad pre zmysluplné, reprezentatívne, inkluzívne a bezpečné zapojenie mládeže do relevantných medzivládnych procesov a v rámci celej práce Organizácie Spojených národov, ktoré budú predložené členským štátom.*

Tieto zásady boli preskúmané s mladými ľuďmi a mládežníckymi sieťami a sú predložené na posúdenie členským štátom. Poskytujú nezáväzné usmernenia na posilnenie účasti mládeže na medzinárodných procesoch, pričom rešpektujú vnútroštátne právne predpisy a postupy.

© Organizácia Spojených národov, marec 2026

Predslov

Generálny tajomník António Guterres

Účasť mládeže by mala byť pravidlom, nie výnimkou.

Mladí ľudia na celom svete sa organizujú, inovujú a vedú. Nečakajú na povolenie – formujú budúcnosť. Inštitúcie musia držať krok.

V politickom prehľade z roku 2023 o zmysluplnom zapojení mládeže sa vyzvalo na rozhodný posun: od symbolického začlenenia k skutočnému partnerstvu. Členské štáty na túto výzvu reagovali prostredníctvom Paktu pre budúcnosť.

Základné princípy pre zmysluplnú účasť mládeže predstavujú ďalší krok – premenu záväzku na prax a smerovanie k spoločnému rozhodovaniu, ktoré odráža mladých ľudí v celej ich rozmanitosti.

Tieto základné princípy sú založené na ľudských právach a vyžadujú si konanie: odstraňovanie bariér, ochranu občianskeho priestoru a investovanie do líderstva mládeže.

Urobme zo zmysluplnej účasti mládeže štandard v medzivládnych procesoch Organizácie Spojených národov a všade inde – obnovme dôveru, obnovme demokraciu a vybudujme spravodlivejší, mierovejší a udržateľnejší svet pre všetkých.

GLOSÁR

Deti	Osoby mladšie ako 18 rokov v súlade s Dohovorom o právach dieťaťa.
Dospievajúci	Osoby vo veku od 10 do 19 rokov.
Mládež	Vzťahuje sa na mladých ľudí, ako ich definuje každý členský štát. Na účely uplatňovania týchto zásad zapojiť dospievajúcich a mladých dospelých v súlade s vnútroštátnou praxou a kontextom každého medzivládneho procesu.
Mladí ľudia	Zastrešujúci pojem zahŕňajúci dospievajúcich a mládež, kde sú relevantné obe vekové skupiny.
Zmysluplná účasť mládeže	Zmysluplná účasť mládeže je zámerný a inkluzívny proces uznávania, pestovania, posilňovania a uľahčovania kľúčového príspevku mládeže ako aktérov pozitívnej zmeny.
Dobrovoľná účasť	Účasť, ktorá je založená na dobrovoľnom súhlase, s právom kedykoľvek odmietnuť alebo odstúpiť bez nepriaznivých následkov. Účasť, ktorá nikdy nie je podmienkou pre služby, výhody alebo akreditáciu.
Nositelia povinností	Jednotlivci, skupiny alebo inštitúcie s povinnosťou rešpektovať, chrániť a napĺňať ľudské práva. V prvom rade sa to vzťahuje na štátne aktéry, ako sú vlády a ich inštitúcie, ale zahŕňa to aj neštátne aktéry, ako sú medzinárodné organizácie a občianska spoločnosť.
Spravodlivý	Zabezpečiť jednotlivcom a skupinám, aby dostali to, čo potrebujú na to, aby boli úspešní, a aby mali spravodlivý prístup k zdrojom, príležitostiam a právam, uznávajúc a riešiac rozdiely s cieľom dosiahnuť spravodlivosť a blahobyt pre všetkých.
Medzivládne procesy	Formálne stretnutia, rokovania, preskúmania alebo fóra Organizácie Spojených národov alebo stretnutia, rokovania, preskúmania alebo fóra s mandátom Organizácie Spojených národov zvolané členskými štátmi na medzinárodnej úrovni.
Prístupnosť	Odstránenie alebo zníženie bariér vrátane fyzických, digitálnych, jazykových a finančných, aby sa všetci oprávnení mladí ľudia mohli zúčastniť na rovnakom základe.
Primerané úpravy	Prispôsobené, uskutočniteľné opatrenia, ktoré zabezpečia rovnakú účasť jednotlivcov vrátane osôb so zdravotným postihnutím bez neprimeranej záťaže.
Spôsoby účasti	Konkrétne spôsoby, akými sa môžu mladí ľudia zapojiť, napríklad písomné príspevky, prednášky, workshopy o spoločnej tvorbe, poradenské úlohy alebo konzultácie.

METODOLÓGIA

Základné princípy pre zmysluplnú účasť mládeže boli vyvinuté prostredníctvom štruktúrovaného, inkluzívneho a konzultačného procesu spoločnej tvorby, ktorý viedla Kancelária OSN pre mládež v rámci Pracovnej skupiny pre implementáciu paktu o mládeži – Pracovnej skupiny pre zmysluplnú účasť mládeže.

Pracovná skupina, ktorej spolupredsedali Kancelária OSN pre mládež a UNFPA a ktorá sa skladala z desiatich subjektov OSN a ich príslušných zástupcov mládeže, dohliadala na metodiku, konsolidáciu a validáciu Zásad. Členské štáty boli zapojené do celého procesu prostredníctvom online brífingov, distribúcie návrhu stálym misiám, otvoreného konzultačného stretnutia a písomného prieskumu. Od členských štátov bola prijatá aj písomná spätná väzba, ktorú na požiadanie doplnili bilaterálne výmeny.

Súbežne sa uskutočnili konzultácie s mládežníckymi sieťami, organizáciami občianskej spoločnosti a subjektmi OSN, a to aj prostredníctvom štruktúrovaných rozhovorov, diskusií v skupinách zameraných na mládež a online prieskumu. Špecializované skupiny zamerané na mládež zabezpečili zapojenie rôznorodých a nedostatočne zastúpených skupín. Spätnú väzbu ďalej obohatila referenčná skupina Kancelárie OSN pre mládež.

Táto metodika spoločne zabezpečila, že základné princípy sú založené na prioritách členských štátov, informované o odborných znalostiach systému OSN a formované rôznymi skupinami mládeže na celom svete, pričom relevantná spätná väzba je integrovaná zodpovedajúcim spôsobom, čím sa zabezpečuje širšia zodpovednosť a praktický význam pre implementáciu v rámci Paktu pre budúcnosť.

Základné princípy

pre zmysluplnú účasť mládeže v medzivládnych procesoch a v celej práci OSN

01

Založené na právach a zakotvené v nástrojoch OSN

Zabezpečiť, aby všetka účasť bola založená na rešpektovaní, ochrane a napĺňaní občianskych, politických, ekonomických, sociálne a kultúrne práva mladých ľudí. Účasť na povinnostiach vyplývajúcich z Charty OSN, Dohovoru o právach dieťaťa a Všeobecnej deklarácie ľudských práv (VDĽP).

02

Prístupnosť a inklúzia pre všetkých mladých ľudí

Zaručiť rovnaký fyzický, digitálny, jazykový a finančný prístup, a to aj prostredníctvom primeraného prispôsobenia pre osoby so zdravotným postihnutím. Podporovať a uľahčovať vízové procesy a včasnú akreditáciu s cieľom znížiť administratívne a logistické prekážky.

03

Rozmanitosť a reprezentatívnosť

Zabezpečiť vyváženú, inkluzívnu a spravodlivú účasť odrážajúcu geografickú rozmanitosť, rodovú rovnosť a začlenenie marginalizovaných, zraniteľných a historicky nedostatočne zastúpených skupín. Využívať spravodlivé procesy oslovovania a výberu, čo znamená otvorené a dostupné výzvy, cielené oslovenie nedostatočne zastúpených skupín a zverejnenie kritérií oprávnenosti a výberu s cieľom zabezpečiť spravodlivú účasť mládeže.

04

Bezpečnosť, ochrana a ochrana

Zabezpečiť, aby účasť bola dobrovoľná a prebiehala v bezpečnom a priaznivom prostredí, podporená ochrannými opatreniami. Zaviesť definované ochranné protokoly na predchádzanie odvetným opatreniam a poskytnúť dostupné a dôverné mechanizmy na podávanie sťažností vhodné pre mládež.

05

Spoločné riadenie so zárukami nezávislosti

Začleniť štruktúrovanú účasť mládeže do relevantných rozhodovacích procesov a orgánov vrátane stanovovania programu, formulovania politík, rokovaní, implementácie a preskúmania, pričom sa zachová autonómia, integrita a charakter mládežníckych voličov a organizácií vedených mládežou.

06

Jasnosť úloh, mandátov a rozsahu pôsobnosti

Zaviesť postupy a delegačné protokoly, ktoré načrtávajú domáce a medzinárodné procesy a zabezpečujú, aby mladí ľudia rozumeli svojim úlohám a zodpovednostiam pred, počas a po medzivládnych procesoch.

07

Zabezpečovanie zdrojov a umožňovacie náklady

Vyčleniť vyhradené a dostatočné zdroje na pokrytie nákladov súvisiacich s cestovaním, vízami a cestovnými náhradami, pričom zdroje by mali byť rozdelené spravodlivo a v súlade s platnými predpismi. V prípade potreby poskytovať štipendiá na kompenzáciu času, príspevkov a odborných znalostí mladých ľudí prostredníctvom mechanizmov financovania, ktoré nevytvárajú pracovný vzťah ani očakávania.

08

Budovanie kapacít pre mládež a zodpovedných pracovníkov

Cielené budovanie kapacít pre mládež s cieľom rozvíjať kľúčové kompetencie potrebné na zmysluplné zapojenie sa v medzivládnych procesoch a pre zodpovedných pracovníkov, aby mohli efektívne spolupracovať s mládežou a podporovať ju v týchto prostrediach.

09

Transparentné informácie

Šíriť včasné informácie zamerané na mládež o spôsoboch účasti, časových harmonogramoch a vplyvných bodoch pred, počas a po medzivládnych procesoch.

10

Spätná väzba, zodpovednosť a následné opatrenia

Poskytovať mládeži včasnú a transparentnú spätnú väzbu, ktorá preukáže, ako boli ich podnety zohľadnené a odrážať sa vo výsledkoch alebo rozhodnutiach. Ak je to možné, viesť verejný záznam o záväzkoch týkajúcich sa mládeže, ku ktorým sa štáty zaviazali, a o zodpovedajúcich prijatých opatreniach na podporu zodpovednosti a trvalej implementácie.

11

Medzigeneračná spolupráca a úctivé správanie

Podporovať štruktúrované a úctivé vzťahy medzi osobami s rozhodovacou právomocou a mládežou s cieľom budovať medzigeneračné vzťahy spolupráca, dôvera, solidarita, vzájomné učenie a kontinuita.

POĎAKOVANIE

Základné princípy pre zmysluplnú účasť mládeže vypracovala Pracovná skupina pre mládež, ktorú zriadil generálny tajomník OSN António Guterres s cieľom presadzovať implementáciu záväzkov týkajúcich sa účasti mládeže a ktorej predsedá vedúci Úradu OSN pre mládež a námestník generálneho tajomníka pre záležitosti mládeže Dr. Felipe Paullier.

V súlade s Akciou 37 (d) Paktu pre budúcnosť bola v rámci Pracovnej skupiny zvolaná špecializovaná pracovná skupina, ktorá mala viesť vypracovanie Zásad. V rokoch 2024 a 2025 pracovná skupina pokročila v tejto práci s usmernením a dohľadom Pracovnej skupiny zloženej zo subjektov OSN a zástupcov a voličov mládeže a v konzultácii s mládežou, organizáciami občianskej spoločnosti a členskými štátmi OSN.

Pracovnú skupinu viedol spoločne s Populačným fondom OSN (UNFPA) a jej členmi boli zástupcovia Organizácie Spojených národov pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO), Medzinárodnej telekomunikačnej únie (ITU), Úradu pre odzbrojenie (ODA), Úradu vysokého komisára OSN pre ľudské práva (OHCHR), Detského fondu OSN (UNICEF), Rozvojového programu OSN (UNDP), Organizácie Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru (UNESCO), Environmentu OSN pre rodovú rovnosť a posilnenie postavenia žien (OSN Women) a Úradu OSN pre mládež.

Medzi zástupcov mládeže, ktorí prispeli k pracovnej skupine, patrili členovia iniciatívy Generačná rovnosť; Medzinárodného fóra domorodej mládeže o zmene klímy; Poradného výboru pre mládež generálneho tajomníka Medzinárodnej telekomunikačnej únie; Hlavnej skupiny pre deti a mládež; Poradného výboru pre mládež Úradu vysokého komisára OSN pre ľudské práva; Sieť pre mládežnícke akcie v oblasti klímy (YoU-CAN) a Fórum mládeže; iniciatívy Mládežnícki šampióni OSN za odzbrojenie; Referenčnej skupiny pre mládež Úradu pre mládež OSN; a Rady pre mládežnícku politiku Svetového potravinového fóra.

Ich kolektívne vedenie, odborné znalosti a trvalá angažovanosť boli kľúčové pri formovaní Základných princípov a presadzovaní spoločnej vízie zmysluplnej, inkluzívnej a zodpovednej účasti mládeže v multilaterálnych procesoch.

Rozvoj Základných zásad bol ďalej posilnený podporou Výkonnej kancelárie generálneho tajomníka a cennými príspevkami Olgy Kayimovej a inovatívnou dizajnérskou podporou Christie Carrière.

United Nations

PACT FOR THE FUTURE